

RUSÇA'NIN SÖZ VARLIĞI UNSURLARI TEMELİNDE DURGUN DON ROMANININ SÖZ VARLIĞI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

AN EVALUATION ON VOCABULARY OF NOVEL AND QUIET FLOWS THE DON ON THE BASIS OF RUSSIAN VOCABULARY ELEMENTS

АНАЛИЗ ПО ЛЕКСИКЕ РОМАНА ТИХИЙ ДОН НА ОСНОВЕ ЭЛЕМЕНТОВ РУССКОЙ ЛЕКСИКИ

Selin TEKELİ**

ÖZ

Bir dilin söz varlığı, o dilin zenginliğinin ve gelişmişliğinin en önemli göstergelerinden biridir. Çünkü her dilin kendine ait sözcük hazinesi, söz varlığı vardır. Özellikle ait olduğu dilin edebi eserlerinin söz varlığı üzerine yapılan dilbilimsel çalışmalar, o dili kullanan toplumun maddi ve manevi kültürü, hayata bakış açısı, inançları, geleneği, göreneği gibi birçok özelliğini ortaya koymasından dolayı değer taşır. Çalışmamızda söz varlığı çalışmalarının öneminden hareketle Rus ve Dünya edebiyatında önemli bir yeri olan Sovyet Rus yazar Mihail Aleksandroviç Şolohov'un bir başyapıt olarak adlandırabileceğimiz *Durgun Don* eserinin söz varlığı makale konusu olarak ele alınmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden tarama tekniği ile yürütülmüştür. Çalışma kapsamına romandaki deyim, atasözü, yerel ifadeler, argo ve eski sözcükler dâhil edilmiştir. Çalışma sonucunda eserin deyim ve yerel ifadeler (halk ağzında kullanılan sözcükler) açısından oldukça zengin olduğu kanısına varılmıştır. Şolohov'un incelenen bu eserinin dilsel açıdan zengin bir söz varlığına sahip olduğu ve yazarın kendine özgü üslubunu ortaya çıkarmadaki rolü ortadadır. Şolohov'un *Durgun Don* eserindeki söz varlığını ortaya koyan bu çalışmada, Don Kazaklarının toplumsal ve kültürel değerleri hakkında bilgi vermek, o bölgenin söz varlığını belirlemek ve Rusçanın söz varlığına katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

* Bu çalışma, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında, Prof. Dr. Sevinç Üçgül danışmanlığında hazırlanan *Rusçanın Söz Varlığı Açısından Mihail Şolohov'un "Durgun Don" Eserinin İncelenmesi* adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

Kaynak Gösterim / Citation / Цитата: Tekeli, S. (2022). Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı Üzerine Bir Değerlendirme. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1 (56), 53-66. DOI: 10.17498/kdeniz.1187408

** **ORCID:** [0000-0002-4081-9155](https://orcid.org/0000-0002-4081-9155), Dr. Öğretim Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Yabancı Diller Bölümü, selinozturk@kmu.edu.tr

Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı...

Anahtar Kelimeler: Dil, söz varlığı unsurları, Don Kazak söz varlığı, Şolohov, Durgun Don.

ABSTRACT

The vocabulary of a language is one of the significant indicators of that language's richness and development. Because, every language has its own words and vocabulary. Particularly, linguistic studies on the vocabulary of the literary works of the language to which it belongs are valuable in terms of revealing many features such as the material and spiritual culture, life standards, traditions and customs of the society speaking that language. Considering the importance of the studies on vocabulary, in this study, the vocabulary in *And Quiet Flows the Don* of Mikhail Sholokhov, who was an important agent both in Russian and world literature Soviet-Russian author, was discussed. The study was carried out through the scanning technique from qualitative research methods. In this study, idioms, proverbs, dialects, slangs and archaic words were included. At the end of this study, it was asserted that the work was highly rich in terms of idioms and dialects. It is obvious that this analyzed work of Sholokhov has a linguistically rich vocabulary and its role in revealing the author's specific style. This article, presenting the vocabulary in *And Quiet Flows the Don* by Sholokhov, is aimed to give information about social and cultural values of Don Kazakhs, to discover the vocabulary of that region and to contribute to the Russian vocabulary.

Key Words: Language, vocabulary elements, Don Kazaks vocabulary, Sholokhov, And Quiet Flows the Don.

АННОТАЦИЯ

Лексика любого языка является одним из важнейших показателей богатства и развития этого языка. Ведь каждый язык имеет свой словарный запас и лексику. В частности, лингвистические исследования лексики литературных произведений того языка, к которому он принадлежит, ценны с точки зрения выявления многих особенностей общества, использующего этот язык, таких как материальная и духовная культура, взгляд на жизнь, верования, традиции и обычаи. В нашем исследовании, исходя из важности изучения лексики, в качестве темы статьи рассматривается лексика произведения советского русского писателя Михаила Александровича Шолохова "Тихий Дон", которое можно назвать шедевром, занимающим важное место в русской и мировой литературе. Исследование проводилось с помощью метода опроса, одного из методов качественного исследования. В сферу исследования вошли фразеологизмы, пословицы, местные выражения, сленги и устаревшие слова в романе. В результате исследования был сделан вывод, что роман довольно богат в плане фразеологизмов и местных выражений (слов, используемых в народном диалекте). Очевидно, что анализируемое произведение Шолохова обладает лингвистически богатым словарным запасом, и его роль в выявлении уникального стиля автора очевидна. В данном исследовании, раскрывающем лексику в произведении Шолохова "Тихий Дон", ставится цель предоставить информацию о социальных и культурных ценностях донских казаков, определить лексику этого региона и внести вклад в лексику русского языка.

Ключевые слова: Язык, элементы лексики, лексика донских казаков, Шолохов, Тихий Дон.

GİRİŞ

Dil sürekli gelişen ve değişen bir olgudur. Bu gelişme ve değişme sürecinde dilin bünyesine birçok kavram ve sözcüğün girmesiyle söz varlığı oluşmaya başlar. Söz varlığı ve sözcük hazinesi kavramları çoğu dilbilimci tarafından aynı kavramlar olarak tanımlanırken bazı dilbilimciler sözcük hazinesinin, bir metindeki tüm sözcükleri kapsadığını, söz varlığının ise tüm sözcük hazinesini ve deyim, atasözü, terim, alıntı sözcükler, ağız, argo, jargon ve eski sözcükler gibi söz varlığı unsurlarını da içerdiğini savunur.

Kelime dünyası, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, söz dağarcığı olarak da kullanılan söz varlığı terimi İngilizcede *vocabulary*, Fransızcada *vocabulaire*, Almandada *wortschatz*, Rusça'da *лексика* terimleriyle karşılık bulmaktadır.

Bir dilin tüm kelimeleri, kişinin ya da toplumun söz dağarcığında bulunan tüm kelimelerin toplamı (Korkmaz, 2010: 144) şeklinde tanımlanan kelime hazinesi terimi birçok dilbilimci tarafından ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır.

Söz varlığı terimini daha genel bir anlam ile ifade eden Vardar, bu kavramla bir kişinin sahip olduğu ya da bütüncedeki tüm sözcükleri (2007: 182) kasteder.

Aksan ise söz varlığını bir bütün olarak ele alırken bir dilde yer alan tüm sözcükleri ve tüm söz varlığı öğelerini (terimleri, alıntı sözcükleri, atasözlerini, deyimleri, kalıp sözleri) de kapsadığını belirtir (2002: 13).

Rusçada söz varlığı teriminin karşılığı *лексика* sözcüğüdür. Bu terim, bir dildeki tüm sözcükleri kapsadığı gibi tek bir yazarın sözcük hazinesini, yazarın tek bir eserini ya da tüm eserlerini de içerebilmektedir (Kovalenko, 2009: 5; Karaulov, 1991: 207). Hatta bu terim ağız söz varlığı, metin söz varlığı, halkın söz varlığı gibi daha dar alanlarda da kullanılabilir (Krisin, 2007: 112).

L.G. Babenko söz varlığının, Rusçanın, İngilizcenin sözcük hazinesi gibi belirli bir dilde yer alan tüm sözcükleri içerdiğine, resmi dil ya da konuşma dili olarak tabakalara göre ayrıldığına, yazarın tek bir eserinde ya da tüm eserlerindeki sözcükleri kapsadığına dikkat çeker (2008: 4).

Söz varlığı, bir dilde var olan sözcüklerin tümüdür. Bir dilin sahip olduğu söz varlığı, onun zenginliğinin, gelişmişliğinin ve eskimişliğinin de en önemli göstergelerindedir. Siyasi, toplumsal, kültürel, ekonomik ve tarihsel alanda yaşanan gelişmeler söz varlığının zamanla farklılaşmasına yol açar.

Bir dilin ya da bir eserin tüm sözcüklerini kapsayan söz varlığı çalışmaları, bir toplumun maddi ve manevi değerlerini, kültürünü, dünyayı anlayış ve algılayış biçimini, gelenek-göreneğini, toplumsal yaşam tarzlarını, inançları ve inanışlarını yansıtmasının yanı sıra geçmişten günümüze kadar geçirdikleri süreci anlamak açısından da son derece önem taşır. Özellikle edebi ürünler ait oldukları toplumla ilgili önemli bilgiler içerdiği için araştırmacıya kılavuzluk etmektedirler. Aksan, söz varlığının ait olduğu toplumun geçmişini, maddi ve manevi kültürünü, hayata bakış açısını, sosyal ve ekonomik hayatını, deneyimlerini yansıttığını, özellikle sözcük, deyim ve atasözlerinde geçmiş dönem ile ilgili önemli bilgilere ulaşıldığını aktarırken (2011: 163) atasözlerinin yüzyıllarca yaşayabildiği gibi kültürde ve dilde

Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı...

yaşanan gelişme ve değişimlere bağlı olarak da unutulabildiklerine de dikkat çeker (2014: 111).

Bir edebi eseri oluşturan en önemli unsur söz varlığıdır. Söz varlığının zengin olması o eserin dili ve içeriğinin de zengin olduğunu gösterir. Dil açısından özellikle bir edebi eser içerisinde yer alan söz varlığı unsurlarının tespit edilmesi, söz varlığı çalışmaları açısından önemli veriler sunmaktadır. Bir edebi eserin sözcük hazinesinin ve söz varlığının ortaya çıkarılması yazarın dile hâkimiyetini ve dili kullanma becerisini de belirler. Yazarın söz varlığını bilmek, onun üslubu, dili ile ilgili bilgi sahibi olabilmeyi ve eserlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlar. Bu amaçla yapılan çalışmada Şolohov'un en çok bilinen eserlerinden biri olan *Durgun Don* romanı söz varlığı unsurları açısından ele alınmıştır.

Rusçanın Söz Varlığının Özellikleri

Rusça, Slav dillerinin Doğu gurubunda yer alır. Rus dili, edebî dili, yerel ağızları, basit konuşmaları, profesyonel lehçeleri ve jargonları içerir (Gujva, 1978: 10-11). Rusçada sözcük türleri arasında en fazla bulunan isimler ve fiiller, anlamlı kelimeler sınıfında yer alır. İsimlere gelen son eklerin her birinin anlamları bulunmaktadır. Özellikle meslek adlarını belirtirken kullanılan *-щик, -чик* ile biten sözcükler (*каменщик, барабанщик* vd.), kişinin uğraşını, işini ifade eden *-ак, -як* ile biten sözcükler (*моряк, рыбацк* vd.), kişinin milliyetini, aidiyetini belirtirken *-анин, -янин* ile biten sözcükler (*англичанин, северянин*) bu eklere verilebilecek bazı örneklerdendir (Vinogradov, 1972: 87-99).

Dilin hareketli bir yapısının olması (siyasi, toplumsal, ekonomik, bilimsel, kültürel, teknolojik gelişme ve değişimler) sebebiyle sözcük hazinesi, söz varlığı da değişkenlik göstermektedir. Rusçanın söz varlığının değişmesinde etkili olan birkaç önemli olay dikkat çeker:

Rusya'da Çarlık döneminin yıkılması, Ekim devrimi sonucu kapitalist sistemin ortadan kalkması, Sovyet düzeninin ortaya çıkması sonucu sosyalist sistemin yerleşmesi, Sovyet ve Post-Sovyet dönemi yaşanan gelişmeler, Dünya savaşları, demokratikleşme gibi olaylar Rusçanın sözcük hazinesini etkiler. Daha çok Sovyet politikasını, yeni hükümeti, toplumsal düzeni ortaya koyan sözcükler söz varlığında yer almaya başlar (Ojegov, 1974: 20). *Совет* (Sovyet), *коммунизм* (komünizm), *либерализм* (liberalizm), *революция* (devrim), *пролетариат* (proleter), *самиздат*¹ (samizdat) gibi bazı sözcükler devrim sonrası oluşurken *колхоз*² (kolhoz), *ревком* (devrim komitesi), *совхоз*³ (sovhoz), *соцреализм* (sosyalist realizm) gibi bazı sözcüklerin de kısaltılarak kullanılması yaygın hale gelmiştir.

¹ Samizdat: Edebi eserlerin yasa dışı sansürlü olarak çoğaltılmasıdır (<http://www.вокабула.рф/словари/бтс/самиздат>).

² Kolhoz: (Kolektif çiftliğin kısaltılmış hali) Ortak üretim araçları temelinde kolektif çiftçilik yapan köylülerin oluşturduğu bir birliktir (Ojegov-Şvedova, 1999: 285).

³ Sovhoz: (Sovyet çiftliğinin kısaltılmış hali) Devlete ait büyük bir tarım işletmesidir (Ojegov-Şvedova, 1999: 742).

Söz varlığının değişmesinde etkili olan diğer bir etken ekonomik gelişmelere bağlı olarak yaşanan gelişmelerdir. Özellikle 1924 ve 1936 yılları arasında ekonomide yaşanan değişme ve gelişmeler sonucunda söz varlığına *пятилетка* (beş yıllık plan), *НЭП* (Yeni Ekonomi Politikası) gibi sözcükler girmeye başlamıştır.

Din alanında yaşanan gelişmeler de söz varlığının değişmesinde etkili olmuştur. Özellikle Rusya'da 988 yılında Hıristiyanlığın kabul edilmesi ve yayılması sonucunda yeni bir kültür ortamı ortaya çıkmış, sözcük hazinesinde kilise dili kullanılmaya başlanmış ve dile *архиепископ* (başpiskopos), *епископ* (piskopos), *митрополит* (metropolit) gibi birçok yabancı kökenli sözcük de girmiştir.

Rusların diğer milletlerle kurduğu ilişkiler sonucu dilde birçok alıntı sözcük yer almaya başlamıştır. Özellikle Türkler ve Ruslar arasında yaşanan sıkı ilişkiler (ticari, kültürel, savaş vb.) dilde kendini göstermiştir. Rusçaya Türk dillerinden oldukça fazla sözcüğün (*атаман, барабан, басурман, баишмак, курган* vd.) girdiğine dikkat çeken Rus Türkolog N. Baskakov (1905-1995), bu alan ilgili daha fazla çalışma yapılması gerektiğine vurgu yapar (1997: 2).

Özellikle devrim sonrası yaşanan olaylar sonucunda dilde tarihsel ve kültürel olayları ifade eden daha çok yabancı sözcük yerleşmeye başlamıştır. Bunların çoğu Fransızca, İngilizce, Almanca ve Hollandaca'dan alınan kelimelerdir. Özellikle, I. Petro döneminde Batının etkisiyle Rusçaya *абордаж, такелаж, фураж* gibi sonu genellikle *-аж* ile biten çok sayıda yabancı kökenli sözcük girmiştir (Ojegov, 1974: 72-73).

Durgun Don Romanının Söz Varlığı

Sovyet-Rus yazar Mihail Şolohov'un savaş ve devrim gibi önemli olayları bizzat yaşamış olmasının sanatının şekillenmesinde etkisi büyüktür. Yazarın Don Kazaklarının sosyal yaşantılarını, değerlerini, kültürlerini, inançlarını, görüşlerini realist bir bakış açısıyla eserlerinde yansıtması kendisinin de Don Kazak halkına mensup olmasından kaynaklanmaktadır.

Eserleriyle Rusçanın söz varlığına önemli katkılar sağlayan Şolohov, eserlerinde hem yazı diline hem de konuşma diline ait birçok sözcüğe yer verir. Bu açıdan yazarın eserlerinin söz varlığı açısından incelenmesi araştırılmaya değerdir. Çalışmamızın esasını oluşturan *Durgun Don* romanı zengin söz varlığı ile yazarın en önemli çalışmaları arasında yer almaktadır. Eserdeki söz varlığı unsurları şu başlıklar altında incelenmiştir:

Deyimler

Deyimler, söz varlığının önemli bir kısmını oluşturur. Özellikle, bir toplumun geçmişini, deneyimlerini, yaşam biçimini, dünya görüşünü yansıtan deyimlerde mecazi bir anlatım söz konusudur.

Aksan, bir dilin sözvarlığı öğeleri içerisinde deyimlerin en önemli olduğuna dikkat çekerken toplumun yaşam tarzı, gelenekleri, görenekleri, maddî ve manevî kültürü ile ilgili önemli ipuçları sağladığını da ifade eder (2014: 96).

Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı...

İncelenen eserde ait olduğu toplumun ve dönemin izlerini taşıyan pek çok toplumsal öge bulunduğu görülmektedir.

Deyimlerin kullanımı açısından oldukça zengin olan bu eserde anlatım akıcı ve canlıdır. Romandan toplam 976 deyim tespit edilmiştir. Bu deyimlerden bazıları şunlardır: Бобы разводить “boş konuşmak, lafi uzatmak, lafi ağzında gevelemek”, бить баклуши “boş gezmek, aylak aylak dolaşmak”, в двух шагах “iki adım ötede, hemen ileride”, владеть собой “kendine hâkim olmak”, дуба дать “ölmek, can vermek”, не верить глазам “gözlerine inanmamak” vd.

Eserde diyalekt özelliği gösteren birçok deyim bulunmaktadır. Bu tür deyimlerin bazıları şunlardır: Вдарить омомком “kendinden geçmek, bayılmak”, взять в тисы “kıskaca (kıskaç içine) almak”, высушить сердце “kalbini (yüreğini) kurutmak”, вынать потроха “canını çıkarmak; duman attırmak, eziyet etmek”, гутарить по чистой “açık (dobra dobra) konuşmak”, дать резон “kanıt (sebepler) göstermek”, дать укорот “kökünden (kökünü) kazımak, yok etmek, son vermek, bir şeyi (iş) bitirmek”, заводит шашлы “iş pişirmek”, кулюкат в девках “evde kalmak, tohuma kaçmak”, класть кладку “başlık vermek”, отлить тоску “hasret gidermek” vd. (Dibrova, 2014).

Çalışmamızda eski deyim örneklerine de ayrıca yer verilmiştir: Глядет в зубы “birinin ağzının içine bakmak, yumuşak davranmak”, не гневи бога “Allah'ın gücüne gider, Tanrıdan yakınmak olmaz”, нести и с Дону и с моря “çenesi düşmek, çenesi durmamak, boş boş konuşmak”, ни в дудочку, ни в сопелочку (hiçbir) işe yaramaz, hiç faydası yok, beş kuruşluk faydası yok”, нож вострый “çok zor, tahammül edilemez, dayanılmaz; içi sızlıyor”, приспел случай “(beklenmedik bir olay olduğunda) (olay) patlak vermek, vuku bulmak” vd.

Eserde geçen bazı deyimlerin anlamları sadece yazarın sözlüğünden tespit edilebilmiştir: Моль в юбке “eksik etek; kırk merak, kılı kırk yaran”, играть в жизнь, как в орлянку “eceline (ölümüne) susamak, ölümü göze almak, kelleyi koltuğa almak, hayatını riske atmak”, насталить глаза “dik dik(sert) bakmak, gözlerini (gözünü) dikmek”, подпереть к кутнице “kapana (köşeye) sıkıştırmak, birini zor durumda bırakmak, çıkmaza sokmak”, турка туркой “Türkoğlu Türk, gerçek Türk” vb. (Dibrova, 2014).

Atasözleri

Korkmaz'a göre (2010: 27) atasözü, anonim özelliğe sahip, genel kural niteliği taşıyan kısa ve özlü sözlerdir. Toplumun hayata bakış açısını, düşünce tarzlarını, tecrübelerini yansıtan ve öğüt verici nitelikteki atasözleri bir dilin söz varlığı unsurlarındandır (Aksan, 2015a: 41).

Atasözlerinin özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz: Çoğunlukla cümle biçiminde olan atasözlerinin yerleri değiştirilemez, yerine başka sözcükler konulamaz. Birden fazla sözcükle ifade edilen atasözleri, yol gösterici ve öğüt verici bir özellik taşır. Toplumsal hayat içinde kültürel bir birikim kaynağı olarak görülen atasözleri, kendine özgü kesin yargı bildiren ifadelerdir.

Durgun Don eseri atasözleri açısından oldukça zengin bir malzemeye sahiptir. İncelenen eserden 66 atasözü tespit edilmiştir. *Durgun Don* eserinde tespit edilen atasözlerinden bazıları şunlardır:

<i>Бедa в одиночку не ходит.</i>	Felaketler üst üste gelir, bela tek gelmez; bela belayı getirir, dert derdi açar.
<i>Ворованное да выпрошенное всего слаже.</i>	Bedava sirke baldan tatlıdır.
<i>Гора с горой не сходитъся.</i>	Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.
<i>Кобель- укусит и не скажет.</i>	Isıracak it (köpek) dişini göstermez.
<i>Куда баран, туда и весь табун.</i>	Ön tekerlek nereye giderse arka tekerlek de oraya gider.
<i>Паны дерутся у холопов чубы трясутся.</i>	Atlar tepişir, arada eşekler ezilir.
<i>Рыба с головы гниет.</i>	Balık baştan kokar.
<i>Сеющий ветер пожнет бурю.</i>	Rüzgar eken fırtına biçer.
<i>Скоро робют - слепых родют.</i>	Acele işe şeytan karışır.
<i>Сучка не захочет - кобель не вскочит.</i>	Dişi köpek kuyruğunu sallamayınca, erkek köpek ardına düşmez.
<i>Сытый голодного не разумеет.</i>	Tok açın halinden anlamaz.

Anlamı sözlüklerden tespit edilemeyen bazı atasözleri de bulunmaktadır: *малти поедим, гляди и доедим, мое дело телячье- поел да в закут; на пече да в горячем просе; не велик в перьях; в хозяйстве и старичишка сгодится дюжей, чем молодица.*

Atasözleri içerisinde diyalekt özellik gösterenler de vardır: *Отрезанную краюху не прилепишь* “kesilen baş yerine konmaz”.

Ağızlar (Yöreye Ait / Yerel Sözcükler)

“Yetiştikleri bölge, meslek, çevre ve öğrenim farkları gibi etkenler ve kişisel eğilimler dolayısıyla, bir dilin kişiden kişiye kullanılışı ve konuşma biçimleri” (Korkmaz, 2010: 12) şeklinde tanımlanan ağız, dildeki tüm sözcük hazinesini değil, ait olduğu yöreye özgü özellikleri gösteren sözcükleri kapsar.

Rusçada ağız terimine karşılık *диалектизм, местный диалект, диалектная лексика, областная лексика* gibi terimler kullanılır. Gorskaya, ağız söz varlığının sınırlı kullanıma sahip sözcüklerden oluştuğunu belirtirken bu tür sözcüklerin, en çok Rus köy halkının konuşmalarında rastlandığını dile getirir (2009: 32).

Sınırlı bir iletişim alanı olan ağızlar, belli bir ailede, aynı veya birbirine yakın köylerden bireylerin olduğu sınırlı bir bölgede kullanılır (Kırısın, 2007: 9).

Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı...

Rusçada diyalektizmleri, leksik, leksik-semantic ve etnografik olmak üzere 3 gruba ayırarak inceleyebiliriz (Valgina, 2003: 31; Jerebilo, 2011: 19):

1) Leksik diyalektizmlerde, söyleniş olarak farklı, ancak anlam açısından aynı olan sözcükler yer alır. Bu sözcüklerin çağdaş Rusçada eş anlamlıları bulunmaktadır: *Кочет- петух* (horoz), *баской-красивый* (güzel), *дюже- очень* (çok), *ажник- даже* (hatta) sözcükleri bu türe örneklerden bazılarıdır.

2) Leksik- semantic diyalektizmlerin yazılışları ve okunuşları aynı olmasına rağmen anlamları farklıdır. Örneğin *бодрый* sözcüğü hem düzenli, güzel giyimli hem de sağlıklı, enerjik anlamlarında kullanılmaktadır.

3) Etnografik diyalektizmler, belli bir bölgede yaygın olarak kullanılan sözcüklerden oluşur. Özellikle eşya, yiyecek-içecek, giyecek adları bu grupta yer alır. Bu sözcüklerin eş anlamlıları yoktur: *Понёва* (etek), *шушпан* (yün kıyafet, ceket), *курень* (ev) (Jerebilo, 2011: 20; Tokarev, 2008: 88; Fomina, 2001: 211-212).

Dibrova, belli bir coğrafyada yaygın olarak kullanılan ağzın ortak dil özelliklerine sahip olduğunu ve edebi metinlerde ağız söz varlığına yer verildiğini açıkça dile getirir (2006: 11). Özellikle, toplumcu gerçekçi yazarların eserlerinde ağızlara sıkça yer verdikleri görülmektedir. Çünkü onlar eserlerinde gerçek yaşamı, köy hayatını, köy insanının düşüncelerini yazmayı hedeflerler. V.İ. Çernişev de yerel ifadelerdeki anlamsal zenginliğe dikkat çekerken köyün sözcük hazinesinin şehrin sözcük hazinesinden daha zengin olduğunu dile getirir (Gorskaya, 2009: 36).

Bu açıdan bakıldığında *Durgun Don* adlı eserde Don Kazaklarının yaşadığı bölgeye ait yerel sözcüklerin oldukça geniş yer kapladığı görülmektedir. Yazarın dilini ve üslubunu ortaya koyan bu yerel ifadeler, kendi çocukluk ve gençlik yıllarının geçtiği Don Bölgesinde yaşamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu açıdan eserin dili özgündür. Don Kazaklarının kullandıkları yerel sözcükler, eserin söz varlığının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Romandan 619 tane yerel sözcüğe ulaşılmıştır. Bunların birçoğu Don kazaklarının günlük hayatları, yaşayış biçimleri ile ilgili ipuçları vermektedir: *Анчибел* “şeytan”, *атарцик* “Kazak çoban, sürü güden Kazak, sürücü”, *баз* “Kazak çiftliği, çiftlik”, *быстрина* “Don nehrinin en hızlı aktığı yer, ana akıntı”, *ворота* “Kazak çiftliğinin kapısı, kapı”, *гамазин* “zahire (tahıl) ambarı”, *гаманец* “(deri) cüzdan”, *жалмерка* “asker karısı, kocası askerde olan evli Kazak kadını”, *каныш* “(Kazak mutfağında) geleneksel bir börek çeşidi”, *кочет* “horoz”, *курень* “Kazak evi, ev”, *кошелка* “sepet”, *мякинник* “samanlık”, *навильник* “yaba”, *насека* “Kazak atamanın gücünün, iktidarının göstergesi olan gümüş topuzlu baston, asa, değnek”, *отвод* “(Don Kazaklarında) sürülmemiş toprak, otlak”, *пернач* “(Kazakların ataman rütbesi rozetlerinden biri) kalkan (tüy) şeklinde metal uçlu kısa sap” *пластун* “yaya Kazak birliği”, *саквы* “heybe”, *станичник* “Kazak köylüsü, köy sakini, köylü”, *тигулевка* “hapishane”, *треух* “kulaklı ve sırtlı sıcak tutan şapka, kaput, kasket”, *ужака* “zehirsiz küçük bir yılan”, *фурманка* “uzun yük arabası, araba”, *халуна* “kulübe, baraka, izbe”, *хохол* “Don Bölgesinde yaşayan yerli olmayan

halk, hokol”, *чекмень* “Kazak subay ceketi, Kazak askeri üniforması, paltosu, kaput” vd. (Dibrova, 2014).

Romanda yöreye ait sözcüklerin bir kısmının anlamları, Çağdaş Rus dili sözlüklerinde verilen anlamları dışında kullanılmıştır. Bu sözcüklerde yazarın kendine göre oluşturduğu farklı anlamları dikkat çekmektedir. Bu da yazarın kendi söz varlığını oluşturmasını sağlamıştır. Bu sözcüklerden bazıları şunlardır:

Sözcük	Yazarın sözlüğündeki anlam (Dibrova, 2014)	Rusça sözlükteki anlamı (Gültek, 2004)
<i>желток</i>	güneş	yumurta sarısı
<i>жнивье</i>	sakal	anız
<i>качели</i>	dar ağacı	salıncak
<i>костёр</i>	odun yığını	ateş
<i>потомок</i>	hayvan yavrusu	evlat, torun (lar)
<i>стакан</i>	toynağın alt kısmı	bardak

Eserde bulunan bazı yöreye özgü sözcüklerin çağdaş dildeki eş anlamlıları tespit edilmiştir:

<i>буряк</i>	свекла	pancar
<i>цибуля</i>	лук	soğan
<i>мертвежина</i>	мертвечина	ölü
<i>голицы</i>	рукавицы	eldiven
<i>бамага</i>	бумага	kağıt
<i>жисть</i>	жизнь	yaşam, hayat
<i>певень</i>	петух	horoz

Yöreye özgü olan bu sözcüklerin bazılarının etnografik özellikler gösterdiği tespit edilmiştir. Bu kelimelerin birçoğu eşya, alet ve giyecek adlarından oluşmaktadır: *Чекмень* “Kazak askeri ceketi, paltosu”, *лампасина* “Kazakların pantolonlarındaki tek kırmızı şerit, çizgi”, *майдан* “Kazak meydanı, meydan”, *малахай*⁴ “malahay”, *поддевка*⁵ “paddiyofka”, *подземка* “yerin altında bacası olan küçük, alçak bir soba; ocak, fırın vd.

Argo Sözcükler

Türkçe Sözlükte argo için “her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim” (2011: 148) tanımı yapılmıştır.

Korkmaz ise Gramer Terimleri Sözlüğü’nde argoyu aynı meslek gruplarının ya da aynı toplulukta bulunan kişilerin herkes tarafından anlaşılacak

⁴ Malahay: büyük kulaklı kürk şapka (Gültek, 2004: 677).

⁵ Paddiyofka: Ruslarda bir tür kısa palto ya da pardösü (Gültek, 2004: 1141)

Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı...

için sözcüklere özel anlam yükleyerek oluşturdukları, bazen de mecaz anlam yükledikleri özel bir dil olarak tanımlar (2010: 24).

Çotuksöken de argonun kaba konuşma dili olduğunu belirtirken argonun, belirli çevreler tarafından kullanılan, toplumdaki her kesimin anlayamadığı kendine özgü oluşturduğu özel bir dil olduğunu ifade eder (1992: 18).

Aksan da argo için toplum içerisinde belirli bir kesimin oluşturduğu özel bir dil tanımlamasını yaparken argonun artist, öğrenci, bilgin argosu gibi farklı türleri olduğunu da ekler (2015b: 89).

Rusçada da yapılan tanımlar hemen hemen aynıdır: Argo, “insanların anlamaması için belirli sosyal çevreler ve gruplar tarafından oluşturulan bir dildir” (Belskaya, 1991: 59).

Söz varlığı içerisinde sınırlı bir kullanım alanına sahip olan argo, hırsız, dilenci ve serseri gibi kişiler tarafından kullanılan gizli bir dil olarak ortaya çıkar (Kovalenko, 2009: 52).

Çevredeki kişilerin konuşulanları anlamaması ve olayları gizlemek amacıyla oluşturulan bu dilde, dikkat edilmesi gereken kesim toplumun alt tabakasında yer alan kişilerdir. Örneğin, hırsızlar arasında argo sözcükler yaygın olarak kullanılır: Hırsız argosunda *нож* (bıçak) için *алмаз* (elmas), *очки* (gözlük) için *бинокль* (dürbün) gibi sözcükler kullanılır (Bondarenko, 1996: 59; Samotik, 2012: 27).

Argo sözcüklerin, kullanım alanlarının gizli ve sınırlı olması, farklı türlerinin olması, çok anlamlı bir yapıya sahip olmaları, söz varlığına yeni deyimler kazandırmaları ve olumsuz bazı değerleri çağrıştırmaları (Jerebilo, 2011: 8) gibi belli başlı özellikleri bulunur.

Tanımlarda da bahsedildiği üzere ayrı bir grup dili olarak ortaya çıkan argo, topluluk içerisindeki diğer kişiler tarafından anlaşılacak için sözcüklere kişiler tarafından özel anlamlar yüklenmesi sonucu ortaya çıkan özel bir dildir. Argonun en önemli özelliklerinden biri mecazlı bir anlama sahip olmasıdır. Çünkü cinsellik, bedensel ya da zihinsel eksiklikler vb. durumları ifade ederken de durumu gizleyerek başka sözcüklerle anlatmak amaçlanır.

Eserin söz varlığında argo önemli bir yer tutar. Eserden 70 tane argo örneğine ulaşılmıştır. Argonun en fazla kullanım alanlarından biri karakterler arasında geçen diyaloglardır. Bu sözcüklere verilebilecek örneklerden bazıları şunlardır: *бабник* “zampara, kadın düşkünü, karı avcısı”, *дурноед* “asalak, beleşçi, otlakçı, başkasının sırtından geçinen (kimse)”, *псюрня* “köpek, hain”, *хохол* “Don Bölgesinin yerli olmayan halkı, hokol”, *чертово семя* “şeytanın dölü (tohumu, piçi)”, *юбошник* “eksik etek, zampara” vd.

Eserde argo sözcükler dışında argo deyimler de sıklıkla karşımıza çıkmaktadır: *Анчихристов слуга* “kızıl iblis”, *в кровину их и в сердце!* “Allah kahretsin”, *мать твоя курица* “pis şeytan, ağzına tükürdüğümün”, *пострели его гром* “dinine yandığım, canını şeytan alsın”.

Eski Sözcükler

Pasif söz varlığı kişinin anlamını bildiği ancak günlük hayatta kullanmadığı sözcüklerden oluşur. Günay, pasif ya da edilgen söz varlığı içerisinde yer alan sözcükleri konuşucunun anlamını bilmesine, okuyup ya da duymuş olmasına rağmen günlük dilde sürekli olarak kullanmadığını dile getirir (2007: 30). Rusçanın *pasif söz varlığı* (пассивная лексика) içerisinde *eski* (устаревшие слова) ve *yeni sözcükler* (новые слова) yer alır.

Dilde bazı sözcükler, toplumsal, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel gelişmelere bağlı olarak değişmeye başlar. Bu sözcüklerin birçoğu günlük dilde kullanımdan düşerken pasifleşmeye başlar, zamanla daha az kullanılmaya başlayan bu sözcükler yok olma sürecine girer. Bu sözcüklerin bazıları da yeni adlarıyla birlikte yeni anlamlar kazanarak sürekliliğini devam ettirir. Dilin pasif söz varlığı içerisinde yer alan bu tür sözcükler eski sözcüklerdir. Rusçada *eski sözcükler*, arkaizm (*arkaik sözcükler*) ve istorizm (*tarihî sözcükler*) olmak üzere iki gruba ayrılarak incelenir:

Arkaizm (архаизм), Yunanca archaios-drevniy-древний sözcüğünden gelir. Eş anlamlıları olan bu sözcüklerin çağdaş dilde başka sözcüklerle karşılıkları bulunmaktadır. Bu tür kelimelere verilebilecek örneklerden bazıları şunlardır: “ланиты-щеки, ноша-бремя, перст-палец, уста-губы, чело-лоб (Panov, 1993: 29; Gorskya, 2009: 47).

Arkaik sözcükleri alt başlıklar altında incelemek mümkündür:

- Leksik- fonetik arkaizmler: Kelime fonetik olarak değişir. Bu arkaizmler, telaffuzdaki bir değişiklik ile ilişkilidir.
- Sözcük yapımı (türetme) ile oluşan leksik arkaizmler/Leksik-türemiş arkaizmler: Kelime ek olarak değişiklik gösterir.
- Leksik arkaizmler: Kelime tamamen eskimiştir, kullanılmamaktadır.
- Semantik arkaizmler: Kelime günümüz Rusçasından daha farklı bir anlama sahiptir.
- Deyim olan arkaizmler: Deyim eskimiştir (Anikin, 1979: 31-32, Gujva, 1978: 151, Bondarenko, 1996: 63).

Eski sözcükler içerisinde yer alan diğer bir grup da *tarihî sözcükler* (историзм)dir. Bu grupta yer alan sözcükler günümüzde kullanılmayan kavramları içermektedir. Özellikle geçmiş döneme ait olayları veya durumları ifade eden bu sözcüklerin günümüzde karşılıkları, eş anlamlıları bulunmamaktadır. Örneğin devrim öncesinde kullanılan siyasi ilişkileri anlatan sözcükler (*боярин, вече, крепостной, опричник, эсер*), ulaşım araçları (*конка*), para, uzunluk ve ağırlık birimleri (*гривенник, сажень, фунт*), kurum adları (*земство, прогимназия*), meslek adları (*стряпчий, унтер*), eşya, giyecek adları (*армяк, камзол*) (Gorskaya, 2009: 47) gibi sözcükler bu grupta yer alır.

Romandan 194 eski sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüklerden bazıları şunlardır: *Армяк* “köylülerin giydiği bir çeşit kaftan, kaput”, *аршин*⁶ “arşın”, *басурманин* “imansız, kâfir; yabancı”, *батюшка* “baba, ata”, *вахмистр*

⁶ Arşın: 0,71 m. eşitliğinde eski Rus uzunluk ölçü birimi (Ojegov-Şvedova, 1999: 30).

Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı...

“başçavuş, süvari başçavuşu”, *верста*⁷ “verst”, *выя* “boyun”, *глад* “açlık”, *домовина* “tabut”, *есаул* “Kazak yüzbaşısı”, *занавесь* “perde, tül”, *игрище* “eğlence”, *кабак* “meyhane”, *каптенармус* “iaşe çavuşu”, *корчма* “meyhane; han, kervansaray”, *лекарь* “hekim”, *монополька* “meyhane”, *пастырь* “çoban”, *перст* “parmak”, *повитуха* “ebe” vd.

Eserden 13 tane arkaik sözcük incelenmiştir. Bu sözcüklerden bazıları şunlardır: *Завитушка* “kıvrım, helezon, spiral”, *купол* “küçük kubbe, kümbet”, *односум* “asker arkadaşı”, *опричник* “özel çar birliğindeki asker”, *серники* “kibrit” vd.

Eserden 80 tane istorizm örneğine ulaşılmıştır ve bu sözcüklerin birçoğu Sovyetler döneminde kullanılan (Çarlıkla ilgili) politik, siyasi ilişkileri anlatan ve savaş-askerlik ile ilgili sözcüklerden oluşmaktadır: *Атаман* “Kazakların başı, ataman”, *зайдамак* “Kızıl orduya karşı savaştan isyancı; asker, savaşçı”, *городовой* “polis”, *драгун* “ağır süvari, süvari birliği ordusu”, *дробовица* “hafif av tüfeği, pompalı tüfek”, *дружинник* “muhafız, asker”, *есаул* “Kazak yüzbaşısı”, *кивер* “miğfer, askerlerin giydikleri bir tür şapka”, *лейб-гвардия* “hassa ordusu, alayı”, *пернач* “atamanın iktidarını gösteren topuz, güz”, *подхорунжие* “asteğmen”, *пластун* “yaşa Kazak birliği, Kazak askeri”, *политрук* “(Sovyet ordusunda) politik eğitimiyle uğraşan subay, siyasi eğitmen”, *пристав* “(Eski Rusya’da) polis, komiser”, *ревком* “devrim komitesi”, *ротмистр* “(Eski Rusya’da) süvari yüzbaşısı”, *сотник*⁸ “sotnik”, *стрелец*⁹ “strelets”, *фельдфебель* “başçavuş”, *холопка* “köle, cariye”, *хорунжие* “sancaktar, bayraktar, bayraktarlık yapan genç subay, teğmen”, *цесаревич* “(Çarlık Rusya’sında) Çar veliahtı, prens” vd.

SONUÇ

Mihail Şolohov’un 1965 yılında *Durgun Don* romanı ile Nobel Edebiyat Ödülünü almasıyla adını uluslararası alanda da duyurması onun edebi sanatının doruk noktasına ulaşmasını sağlamıştır. Bu çalışmada Mihail Şolohov’un yazıldığı dönemdeki dilin söz varlığını yansıtmaları açısından önemli bir eseri olan *Durgun Don* romanı söz varlığı açısından tahlil edilmiştir. Romanın incelemesi sonucunda tespit edilen söz varlığından hareketle yazarın dili ve üslubu ile ilgili önemli çıkarımlar elde edilmiştir. Yazar, süslü, anlaşılmaz cümleler yerine sade, anlaşılır, yöresel özellikleri katarak dili kullanır. Yazarın *Don* nehri civarında büyümüş olması hem ait olduğu coğrafyayı hem de kendi kültürünü, değerlerini aktarması açısından önemli bir role sahiptir. Eserdeki olaylar ve kahramanlar yazarın hayatı ile örtüştüğü için yazarın gerçekçi üslubu hemen fark edilir.

Eserin nicelik bakımından zengin bir söz varlığına sahip olduğu görülmektedir. Eser deyim, atasözleri, diyalektler açısından önemli bir yere sahiptir. Yazar, romanını oluştururken, bu söz öbeklerinden en çok deyimlere

⁷ Verst: 1, 06 km.ye eşit eski Rus uzunluk ölçü birimi (Ojegov-Şvedova, 1999: 75).

⁸ Sotnik: Eskiden: Kazak bölük (süvari taburu) komutanı, subay, teğmen (Ojegov-Şvedova, 1999: 751).

⁹ Strelets: 16-17. Yüzyıl Rus Devletinde: Sürekli ordu askeri (Ojegov-Şvedova, 1999: 773).

başvurmuştur. Çalışmada öncelikle deyimler değerlendirilmiş ve 976 adet deyimle karşılaştırılmıştır. Bu deyimler içerisinde diyalekt özellik gösteren deyimler, eski deyimler ve standart dilden farklı bir anlama sahip deyimler bulunmaktadır. Yazarın eserinde kullandığı deyimlerin büyük bir kısmının Rusçada karşılıkları ya da yakın anlamlısı bulunmaktadır. Bazılarının ise başvuru Rusça sözlüklerde yer almadığı, sadece Don bölgesine ve yazara mahsus sayabileceğimiz deyimler oldukları görülmüştür.

Yazarın söz varlığını farklı kılan öğelerden birinin yöreye özgü sözcükler olduğu söylenebilir. Yazarın, romanda deyimlerden sonra en çok diyalektlere yer vermesi Don bölgesine özgü karakteristik özelliklerin Kazakların konuşma biçimlerine yansımından kaynaklanmaktadır. Romanda toplam 619 diyalekt örneğine ulaşılmıştır. Çalışmanın önemli bir kısmını oluşturan diyalektlerin çoğu günlük hayatla ilgili sözcüklerden oluşmuştur. Özellikle deyimler ve diyalektlerin azımsanamayacak derecede fazla olması, yazarın anlatımdaki zenginliğini ortaya koymaktadır. Yöreye özgü kullanımların birçoğunun başvuru sözlük ve kaynaklarda anlamlarının bulunamaması yazarın kendine özgü üslubu ile açıklanabilir. Yazarın söz varlığının öğelerine göre sınıflandırıldığı bu çalışmanın, yazarın dili ve üslubu ile ilgili çıkarımlarda bulunulması açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

Kitapta en az kullanılan söz varlığı unsuru, 66 tane örneği ile atasözleri olmuştur. Eserde yer alan atasözlerinin çoğunun anlamı yazarın kendi sözlüğünden verilmiştir. Sözlükte bulunmayan atasözleri ise bağlama göre verilmeye çalışılmıştır.

Romanda toplam 70 tane argo sözcüğe ulaşılmıştır. Özellikle diyaloglarda geçen argo sözcükler, günlük hayat ile ilgilidir. Yazarın yaşadığı ve yetiştiği hayatı gözlemleyerek gerçekçi bir şekilde okuyucuya aktarması, eserinde de argo sözcüklere yer vermesine sebep olmuştur.

Yazarın söz varlığını belirleyen unsurlar arasında eski sözcükler de yer almaktadır. Eserde 194 eski sözcük tespit edilebilmiştir. Bunun dışında 13 arkaik sözcük ve 80 *tarihî* sözcük incelenmiştir.

Eser, yazarı tanımak için önemli bir kaynak niteliğindedir. Çalışmamıza konu olan eseri oluşturan sözcükler hem o halkın kültürünü hem de dil özelliklerini yansıtması açısından oldukça önem taşımaktadır. Eserde tespit edilen bu zengin malzeme yazarın dilini ve özellikle söz varlığını önemli ölçüde ortaya koymaktadır. Söz varlığı tespiti yaptığımız bu çalışmada, yazarın üslubu ile ilgili bilgi veren söz varlığı öğelerini ortaya çıkararak söz varlığı çalışmalarına ve Rusçanın genel söz varlığına bir nebze de olsa katkı sağlamaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- AKSAN, D. (2002). *Anadilimizin söz denizinde*, Ankara: Bilgi Yayınevi.
 AKSAN, D. (2011). *Dil, şu büyüdü düzen...*, Ankara: Bilgi Yayınları.
 AKSAN, D. (2014). *Türkçenin zenginlikleri, incelikleri*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
 AKSAN, D. (2015a). *Türkçenin söz varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
 AKSAN, D. (2015b). *Her yönüyle dil (Ana çizgileriyle dilbilim)*. Ankara: TDK Yayınları.
 ANİKİN, A.V. (1979). *Sovremennyy russkiy yazık I*. Moskva: Vısshaya Şkola

Rusça'nın Söz Varlığı Unsurları Temelinde Durgun Don Romanının Söz Varlığı...

- BABENKO, L.G. (2008). *Leksikologiya russkogo yazıka*. Yekaterinburg.
- BASKAKOV, N.A. (1997). *Türk kökenli Rus soyadları* (Çev. Samir Kazımoğlu). Ankara: TDK Yayınları
- BELSKAYA, V.A. , Viltovskaya, Ya. İ., Şulyakovskaya A.G. (1991). *Uçebnyy slovar' lingvistiçeskoj terminologii*. Minsk.
- BONDARENKO, V.T. Kolodeznev, V.M. (1996). *Russkiy yazık: leksikologiya, frazeologiya*. Tula.
- ÇOTUKSÖKEN, Y. (1992). *Dil ve edebiyat terimleri sözlüğü*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- DİBROVA, E.İ. (2006). *Sovremennyy russkiy yazık. Teoriya analiz yazıkovih yedinit*. Moskva: Akademiya.
- DİBROVA, E.İ. (2014). *Slovar' yazıka Mihaila Şolohova*. Moskva: Slovari.ru.
- FOMİNA, M.İ. (2001). *Sovremennyy russkiy yazık. Leksikologiya*. Moskva: Vıssh. Şk.
- GORSKAYA, S.A. (2009). *Leksika, frazeologiya, leksikografiya*. Grodno: GrGU.
- GUJVA, F.K. (1978). *Sovremennyy russkiy litaturnyy yazık*. Kiev: Vısshaya Şkola.
- GÜLTEK, V. (2004). *Rusça- Türkçe sözlük*. Ankara: Bilim ve Sanat.
- GÜNAY, V. D. (2007). *Sözcükbilime giriş*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- JEREBİLO, T.V. (2011). *Termin i ponyatiya lingvistiki: Leksika. Leksikologiya. Frazeologiya. Leksikografiya. Slovar' spravoçnik*. Nazran': OOO Piligrim.
- KARAULOV, Yu. N. (1997). *Entsiklopediya. Russkiy yazık*. Moskva: Drofa.
- KORKMAZ, Z. (2010). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- KOVALENKO, E.G. (2009). *Russkiy yazık: Leksikologiya i frazeologiya*. Krasnodar: Kubanskiy gos. niversitet.
- KRİSİN, L.P. (2007). *Sovremennyy russkiy yazık. Leksiçeskyja semantika. Leksikologiya. Frazeologiya. Leksikografiya*. Moskva: Akademiya.
- OJEGOV, S.İ. (1974). *Leksikologiya. Leksikografiya. Kul'tura reçi*. Moskva: Vısshaya Şkola.
- OJEGOV, S.İ., Şvedova, N.Yu. (1999). *Tolkoviy slovar' russkogo yazıka*. Moskva: Azbukovnik.
- PANOV, M.V. Sabatkojev, R.V. (1993). *Russkiy yazık. Leksika. Fonetika. Morfologiya*. Sankt- Petersburg: Prosveşeniye.
- SAMOTİK, L.G. (2012). *Leksika sovremennogo russkogo yazıka*. Moskva: Flinta.
- TOKAREV, G.V. (2008). *Sovremennyy russkiy literaturnyy yazık. Leksikologiya*. Tula: Tgpu im. L.N. Tolstogo.
- Türkçe sözlük* (2011). Ankara: TDK Yayınları.
- VALGİNA, N.S., Rozental, D.E., Fomina, M.İ. (2003). *Sovremennyy russkiy yazık*. Moskva: Logos.
- VARDAR, B. (2007). *Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- VİNOGRADOV, V.V. (1972). *Russkiy yazık*. Moskva: Vısshaya şkola.
- <http://www.вокабула.рф/словари>
- <https://phraseology.academic.ru>
- <https://sozluk.gov.tr>